

Словська І. Є. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін Національного університету водного господарства і природокористування, м. Рівне
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9587-2300>

Посттравматичний синдром жінок, які зазнали насильства

Стаття присвячена аналізу ситуації, пов'язаної з гендерною рівністю в Україні. Досліджено причини гендерного насильства, запропоновано шляхи подолання цього негативного явища. Визначено термін «посттравматичний синдром», можливості мінімізації його наслідків. Зауважено, що насильство над жінками має низку складних причин, а нинішня криза в країні, замовчування дилеми в суспільстві, поширеність гендерних стереотипів і недостатній рівень обізнаності про права жінок лише загострюють ситуацію. Проблема насильства на міжнародному рівні визнана не просто складником проблеми запобігання насильству щодо жінок, а порушенням прав жінок і людини загалом. Україна як держава може надати адекватний юридичний захист потерпілим жінкам, оскільки для цього є всі законодавчо передбачені підстави. Мета статті – з'ясувати особливості посттравматичного синдрому жінок, які зазнали насильства; завдання: схарактеризувати поняття посттравматичного синдрому; окреслити тенденції розвитку насильства щодо жінок в українському суспільстві; з'ясувати можливі шляхи подолання чи мінімізації негативних явищ. Методологією дослідження є гносеологічний та онтологічний підходи до предмета аналізу. Наукова новизна рукопису полягає в тому, що: 1) дістала подальший науковий розвиток доктрина прав жінок у сучасному суспільстві й державі; 2) удосконалено теоретичний матеріал з проблематики гендерної рівності й гендерного насильства; 3) зосереджено увагу на аналізі ефективності діяльності органів державної влади, зокрема правоохоронних органів, у зазначеній царині; 4) засвідчено необхідність формування нової ідеології гендерної рівності. Висновки. У статті обґрунтовано необхідність навчання та просвітницької діяльності, аби в практичній площині реалізувалися декларовані законодавством принципи гендерності й захисту феміністичних прав і свобод.

Ключові слова: права жінок; ідеологія; посттравматичний синдром; органи держави; гендерна рівність; насильство.

Вступ

Законодавство України розроблено в дусі поваги до жінки, охорони її прав і свобод. На жаль, у повсякденному житті гендерно зумовлене насильство є надзвичайно поширеним. За приголомшливими оцінками ООН, в Україні 22 % жінок віком від 15-ти до 49 років принаймні раз у житті зазнавали фізичного або сексуального насильства.

25 листопада – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок. І не лише цього дня варто замислитися над тим, як можна подолати цю проблему. Насильство над жінками має низку складних причин, а нинішня криза в країні, безсумнівно, поглиблює ситуацію. Ця тематика досі залишається табу: відверто її не обговорюють. Замовчування дилеми в суспільстві, поширеність гендерних стереотипів і недостатній рівень обізнаності про права людини, які мають жінки ("Nasystvo shchodo", 2017), зумовлюють вибір предмета нашого дослідження.

Мета і завдання дослідження

Мета статті – з'ясувати особливості посттравматичного синдрому жінок, які зазнали насильства. Завдання: схарактеризувати поняття посттравматичного синдрому; окреслити тенденції розвитку насильства щодо жінок в українському суспільстві; з'ясувати можливі шляхи подолання чи мінімізації негативних явищ.

Виклад основного матеріалу

Від 50 до 70 % людей і 30 % дітей до 18 років протягом життя переживають травматичну подію. З них третина всіх жінок і дівчат зазнають фізичного чи сексуального насильства, а половина загиблих у світі жінок стають жертвами насильства з боку своїх партнерів чи сім'ї, повідомляє ООН у Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок. Насильство, здійснене проти жінок, є такою самою поширеною причиною смерті і втрати дієздатності для жінок репродуктивного віку, як рак, і частішою причиною, ніж дорожньо-транспортні пригоди й малярія разом. За даними Фонду ООН у галузі народонаселення, від насильства (фізичного та сексуального) страждають 1,1 млн жінок в Україні на рік ("OON: odna z trokh zhinok", 2019).

У більшості випадків людська психіка нормально самостійно справляється з травмою, за статистичними даними, 70 % людей після психотравматичної події не матимуть посттравматичного синдрому (далі – ПТСР). Більша частина тих, хто страждатиме від цього розладу, вилікуються без терапії протягом року, хоча це не применшує проблему ПТСР, тому що ті, хто його матиме, будуть інвалідизовані та не зможуть жити нормальним життям (Fedorets, & Cherniha, 2020).

Травмою є порушення анатомічної цілості або фізіологічної функції тканин й органів тіла під впливом факторів зовнішнього середовища

(психічних, механічних, термічних, хімічних тощо). Повторення однорідних травм в осіб, які перебувають у схожих умовах праці й побуту, називають травматизмом.

Посттравматичний шок – важкий перебіг, що загрожує життю хворого, патологічний стан, що виникає внаслідок важких травм, коли відбувається тривала або раптова й інтенсивна травматична подія і людина намагається дисоціюватися з нею, тобто відділити себе від цього досвіду, не переживати жах, який відбувається. Під час такого процесу досвід описують так, ніби все це відбувається не з конкретною особою – суб'єктом переживань. Схожа реакція є важливим механізмом виживання. Єдиний спосіб не боятися, не почати плакати чи надто емоційно реагувати – це дисоціюватися.

Після травматичної події люди намагаються уникати спогадів і проживання ситуації знову, адже бояться сильних емоційних переживань, невротичних розладів. Проте ключ до зцілення – поринути в переживання разом із тими, хто теж пережив цю подію і може зрозуміти тебе, з друзями, які можуть підтримати, або разом із психотерапевтом.

Тобто ПТСР – це захисний механізм психіки, що допомагає пережити травматичну подію. Тому, коли небезпека після травматичної події минає, важливо дозволити собі прожити весь той досвід, який трапився для того, щоб уникнути ПТСР (Mikhaylichenko).

У розмові з постраждалими слід дотримуватися таких порад:

1. Перед тим, як планувати розмову, визначити для себе істинну причину наміру поспілкуватися про травматичний досвід. «Просто цікаво» – не привід турбувати людей. Інша причина – бажання розповісти почуту історію, аби допомогти впоратися іншим, хто теж переживає схоже.

2. Поставте себе на місце героя під час підготовки до розмови. Визначити теми для розмови й ті, яких слід уникати. Варто взяти на себе відповідальність не травмувати людину повторно.

3. Подумати, чи маєте спільні точки дотику. Якщо також переживали травматичний досвід, дати знати людині, що ви розумієте її почуття. Кожен долає біль по-своєму, і кожен має свою межу, проте схожі травми зближують.

4. Пояснити людині, що розмова може допомогти їй упоратися з болем та емоціями, оскільки вона матиме можливість проговорити травматичний досвід.

5. Не засуджувати людину та не критикувати її. Ставити відкриті питання, щоби дати простір для розповіді своєї історії. Допустити можливість виявляти емоції, які не є приводом переривати розмову. Часто це допомагає людині прийняти те,

що сталося. Бесіду завершити тоді, коли людина закінчить історію, скаже «я більше не хочу/можу продовжувати» або коли самі відчуєте, що почули кінець розповіді.

6. Після розмови не варто одразу прощатися, так особа почуватиметься використаною. Якщо людина потребує психологічної допомоги, можна дати їй номери гарячої лінії тощо.

Один із наслідків роботи із чужими емоціями є вигорання, виявами якого можуть бути цинізм і відсторонення. Тому, якщо відчувається відсутність ресурсу працювати над чутливою темою, – краще взяти паузу й відновити сили ("Yak spilkuvatysya", 2020).

На жаль, більшість випадків насильства щодо жінок трапляється в сім'ї, значна частина українців вважає це особистою справою кожного. Суттєво ситуації не покращив Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» ("Zakon Ukrainy", 2017). Україна не ратифікувала Стамбульську конвенцію (Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами) ("Konventsiya Rady Yevropy", 2011). Документ станом на січень 2020 року підписали понад 35 країн Європейського Союзу. Україна стала однією з держав-авторок Конвенції та однією з перших підписала її.

Міжнародні й вітчизняні експерти, правозахисники, громадські діячі неодноразово наполягали на необхідності ратифікації правового акта й імплементації його в національне законодавство та політичну платформу держави. Для цього є декілька причин. Передусім насильство проти жінок і домашнє насильство становлять значну частку злочинів проти життя та здоров'я людини. За даними Міністерства внутрішніх справ України, щороку від насильства в родині потерпають понад 150 тис. українок, близько 600 із них гинуть. Поліція фіксує близько 300 фактів домашнього насильства як щодо жінок, так і щодо дітей щодня. Ще більше випадків залишаються невідомими, адже жертви про них не повідомляють у поліцію

По-друге, міжнародні та вітчизняні правозахисні організації регулярно акцентують на необхідності просвітницької діяльності щодо протидії домашньому насильству й насильству проти жінок. Освіта допоможе громадянам навчитися розпізнавати ознаки насильства, розуміти пов'язані з ним ризики та загрози й звертатися за допомогою до відповідних служб. Тренінги для працівників поліції, медичних закладів і соціальних служб з питань протидії насильству допоможуть знизити рівень насильницьких злочинів, підвищать рівень довіри до соціальних інститутів. Ратифікувавши Стамбульську конвенцію, Україна зможе отримати профільну підтримку Ради Європи та міжнародної спільноти з цих питань.

По-третє, Стамбульська конвенція визнана найвищим міжнародним стандартом у попередженні та боротьбі з насильством щодо жінок і домашнім насильством. Вона ґрунтується на системному підході, у межах якого зазначені явища розглядають не як особисті проблеми людини або внутрішні конфлікти родини, а як порушення прав людини, відповідальність за реагування на які лежить, зокрема, і на соціальних інститутах та державах.

Стамбульська конвенція допомагає державам упроваджувати дієві інструменти для захисту громадян. Документ розроблений з метою ефективно протистояти таким негативним явищам, як: психологічне й фізичне насильство, сексуальне насильство, передусім зґвалтування, примусовий шлюб, примусовий аборт, примусова стерилізація, каліцтво жіночих статевих органів, злочини в ім'я так званої «честі», переслідування, сексуальні домагання ("Zaklykaiemo ratyfikuvaty", 2020).

Нині проблема насильства в сім'ї на міжнародному рівні визнана не просто складником проблеми запобігання насильству щодо жінок, а порушенням прав жінок і людини загалом. Історія боротьби з насильством щодо жінок як міжнародної проблеми – це історія злиття двох напрямів правозахисту: прав людини і прав жінок (Bordiian et al., 2017, p. 11-12).

Шляхи розв'язання проблеми полягають у формуванні нової ідеології ставлення до жінки. Перехід від застарілої до іншої, свідомої, зумовлений трансформацією кількісних і якісних характеристик суспільної свідомості, причиною якої є зростання технологічної й інтелектуальної потужності людства. Оновлена система масової освіти зможе посприяти зростанню духовних потреб людини, її інтелекту (Kozyrev, 2014, p. 125). Така ідеологія розчинятиметься в культурі, релігії, праві тощо. І саме філософія поваги до жінки матиме пріоритет над духовно-моральним виродженням суспільства (Marushchak, 2020, p. 92). Мораль завжди є додатковим регулятором суспільних відносин, водночас – оцінним механізмом діяльності (Drishliuk, 2014). Моральні засади суспільства нормативно закріплені у формі конкретизованих правових положень і правових принципів, а також існують у формі відповідних моральних регуляторів суспільної поведінки (Bilan, 2018, p. 8).

Ідеологія гендерної рівності має ґрунтуватися на доктрині визнання статі не як біологічного результату сексуальних особливостей жінок чи чоловіків (така характеристика притаманна терміну «стать»), а соціально активної особи з особливим набором психологічних й анатомічних особливостей. Це центральний організаційний принцип суспільства, що прагне не просто функціонувати, а стабільно функціонувати й

відтворюватися ("Sex and gender", 2018; FAO, 1997).

Гендерні питання зосереджуються на жінках і стосунках між чоловіками й жінками, їх ролях, доступі до ресурсів, контролі за ними, розподілі праці, інтересах та потребах. Гендерні відносини впливають на безпеку домогосподарств, добробут сім'ї, планування, виробництво й інші аспекти життя (Bravo-Baumann, 2000).

Загальновідомо, що гендерна нерівність і домашнє насильство негативно позначаються на психічному стані не лише жінки, а й її дітей. Зростання дитини в атмосфері теплоти й турботи закладає міцний фундамент сімейних стосунків. У сім'ї формуються перші елементи морально-правової соціалізації. Тісний емоційний зв'язок дитини з батьками, передусім у перші роки життя, є вагомим чинником формування правомірної самокерованої поведінки особистості. Від того, наскільки батькам вдасться створити та підтримувати атмосферу злагоди, залежить зростання дитини як особистості, її захищеність перед життєвими труднощами й наполегливість. Саме сім'я має закладати основу гуманних стосунків, толерантного ставлення один до одного, поваги, доброзичливості (Zinsu, 2020, p. 82-83).

За результатами дослідження, проведеного громадською організацією «Ла Страда-Україна», навіть 39 % працівників кримінальної юстиції вважають, що домашнє насильство – це особиста справа кожної людини, а 60 % переконані, що жертви іноді самі провокують насильство щодо себе.

2015 року, за оцінкою «Ла Страда», до правоохоронних органів надійшли повідомлення лише про 4,5 % із загальної кількості випадків насильства в сім'ї. І хоча домашнє насильство є лише частиною ширшої картини гендерно зумовленого насильства, за інформацією ПРООН, менше ніж 30 % жінок-потерпілих в Україні звертаються до відповідних органів із повідомленнями про насильство, якого вони зазнали (домашнє насильство, сексуальне насильство, зґвалтування, сексуальні домагання та інші форми насильства).

Оскільки працівники правоохоронних органів відповідають за розслідування порушень прав людини, а працівники судової системи – притягнення порушників до кримінальної відповідальності та винесення обвинувальних вироків, зрозуміло, що для подолання проблеми насильства слід передусім змінити ситуацію в цих двох сферах ("Nasylstvo shchodo", 2017).

Часто така ситуація пов'язана з небажанням державних інституцій втручатися у сферу приватної автономії на підставі, як декларується, «забезпечення балансу приватних і публічних інтересів з метою захисту громадського порядку і спокою» (Savchyn, 2018, p. 291). Безперечно, необхідність втручання в демократичному

суспільстві означає, що держава може довести «нагальну суспільну потребу» в такому втручанні та встановленні відповідних обмежень. Нагальна суспільна потреба повинна бути домірною до законної мети, окресленої засобом втручання.

Конституція України не містить універсального переліку критеріїв і підстав обмеження реалізації прав та свобод особи, однак аналіз статей інших правових актів дає змогу стверджувати про наявність спільних цінностей, з метою захисту яких запроваджуються обмеження реалізації прав, – національну та громадську безпеку, громадський порядок, економічний добробут країни, здоров'я чи мораль, права і свободи інших осіб, територіальну цілісність. Тому надати адекватний юридичний захист потерпілим жінкам є всі законодавчо передбачені підстави (Dakhova, 2018, p. 19, 22).

Наукова новизна

Наукова новизна публікації полягає в тому, що: 1) дістала подальший науковий розвиток доктрина прав жінок у сучасному суспільстві й

державі; 2) удосконалено теоретичний матеріал щодо проблематики гендерної рівності та гендерного насильства; 3) зосереджено увагу на аналізі ефективності діяльності органів державної влади, зокрема правоохоронних органів, у зазначеній царині; 4) засвідчено необхідність формування нової ідеології гендерної рівності.

Висновки

Стаття не вичерпує всіх проблемних питань, які стосуються гендерної рівності, гендерного насильства та його наслідку – посттравматичного синдрому. Проте стислий аналіз ситуації в Україні дає підстави стверджувати про важливе значення жінки для забезпечення функціонування гуманістичного суспільства з високим показником моральності й духовності.

Актуальною є необхідність навчання та просвітницької діяльності, аби в практичній площині реалізовувалися декларовані законодавством принципи гендерності й захисту феміністичних прав і свобод.

REFERENCES

- Bilan, O.P. (2018). Osnovni kvalifikuiuchi oznaky pravochyniv, yaki porushuiut moralni zasady suspilstva [The main qualifying features of transactions that violate the moral principles of society]. *Forum Prava, Forum Rights*, 5, 6-12. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2529910> [in Ukrainian].
- Bordiian, Ya.I., Zhuravel, T.V., & Kulakovska, O.L. (et al.). (2017). *Poperedzhennia nasyilstva shchodo zhinok ta divchat u m. Kyievi: model osoblyvosti, perspektyvy* [Prevention of violence against women and girls in Kyiv: a model of features, prospects]. Kyiv: Kalyta [in Ukrainian].
- Bravo-Baumann, H. (2000). *Capitalisation of experiences on the contribution of livestock projects to gender issues: Working Document*. Bern, Swiss Agency for Development and Cooperation.
- Dakhova, I.I. (2018). Obmezhenia realizatsii prav i svobod liudyny: konstytutsiine rehuliuвання ta praktyka Yevropeiskoho Sudu z prav liudyny [Restrictions on the exercise of human rights and freedoms: constitutional regulation and practice of the European Court of Human Rights]. *Forum Prava, Forum Rights*, 4, 17-25. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1467599> [in Ukrainian].
- Drishliuk, A.I. (2014). Normy morali v systemi dzhерel tsyvilnoho prava Ukrayiny [Norms of morality in the system of sources of civil law of Ukraine]. *Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo, Private law and entrepreneurship*, 13, 35-38 [in Ukrainian].
- FAO. (1997). Gender: the key to sustainability and food security. SD Dimensions. (n.d.). www.fao.org. Retrieved from <http://www.fao.org/home/ru>.
- Fedorets, A., & Cherniha, Ye. (2020). Ne khochu dumaty pro tse. Yak perezhvyaty travmatychni podiyi [I don't want to think about it. How to experience traumatic events]. *Site "The village"*. Retrieved from <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/simple-words/296975-ne-hochu-dumati-pro-tse-yak-perezhivati-travmatychni-podiyi> [in Ukrainian].
- Konventsyya Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu shchodo zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu z tsymy yavyshchamy: mazhnar. dok. vid 11 trav. 2011 r. [Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence fro, May 11, 2011]. (n.d.). ips.ligazakon.net. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/view/mu11251?an=2> [in Ukrainian].
- Kozyrev, M.S. (2014). Istoricheskoe razvitie ideologii [Historical development of ideology]. *Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta, Bulletin of Kostroma State University*, 20(1), 122-126 [in Russian].
- Marushchak, O.A. (2020). Shchodo suchasnoho rozuminnia ta znachennia ideolohii [Regarding the modern understanding and meaning of ideology]. *Forum prava, Forum of Law*, 2, 92-101. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3883817> [in Ukrainian].
- Mikhaylichenko, V.Iu. *Poniatie o travmatizme. Travmatycheskiy shok. Sindrom dlitel'nogo sdavlivaniia* [The concept of injury. Traumatic shock. Prolonged pressure syndrome]. Retrieved from <http://ma.cfuv.ru/docs/203662/lecture5.pdf> [in Russian].
- Nasyilstvo shchodo zhinok zalyshatymetsia poshyrenym yavyshchem, yakshcho borotba z nym ne stane dlia pravookhoronnykh orhaniv Ukrayiny priorytetom [Violence against women will remain widespread unless combating it becomes a priority for Ukrainian law enforcement]. (2017). *Site "EUAM.Ukraine"*. Retrieved from <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/violence-against-women-will-remain-widespread-if-ukrainian-law-enforcement-bodies-do-not-make-it-a-priority> [in Ukrainian].

- OON: одна з трьох жінок зазнає фізичного, сексуального насильства [UN: One in three women is physically and sexually abused]. (2019). *Site "Radio Svoboda"*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org> [in Ukrainian].
- Savchyn, M.V. (2018). *Suchasni tendentsii konstytutsionalizmu u konteksti hlobalizatsii ta pravovoho pluralizmu [Modern tendencies of constitutionalism in the context of globalization and legal pluralism]*. Uzhhorod: RIK-U [in Ukrainian].
- Sex and gender: What is the difference? (2018). *Medical News Today*. Retrieved from <https://www.medicalnewstoday.com/articles/232363>.
- Yak spilkuvatysia z ljudmy, yaki maiut travmatychnyi dosvid [How to communicate with people who have a traumatic experience]. (2020). (n.d.). *suprun.doctor/zdorovya*. Retrieved from <https://suprun.doctor/zdorovya/yak-spilkuvatysya-z-lyudmi-yaki-mayut-travmatichnij-dosvid.html?&page=1061> [in Ukrainian].
- Zaklykaiemo ratyfikuvaty Stambulsku konventsiiu (Konventsiiu Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu shchodo zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu z tsymy yavlyshchamy) [We call for ratification of the Istanbul Convention (Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence)]. (2020). *Gender culture center*. Retrieved from <https://www.genderculturecentre.org/zaklykaiemo-ratifikuвати-stambulsk/> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro zapobihannia ta protydiu domashnomu nasyilstvu": vid 7 hrud. 2017 r. No. 2229-VIII [Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Domestic Violence" from December 7, 2017, No. 2229-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].
- Zinsu, O. (2020). Sotsialni ta yurydychno-psykholohichni aspekty domashnoho nasyilstva [Social and legal-psychological aspects of domestic violence]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 79-87. doi: <https://orcid.org/0000-0003-3801-6203> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Білан О. П. Основні кваліфікуючі ознаки правочинів, які порушують моральні засади суспільства. *Форум Права*. 2018. № 5. С. 6–12. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2529910>.
- Попередження насильства щодо жінок та дівчат у м. Києві: модель особливості, перспективи : навч.-метод. посіб. / [Я. І. Бордіян, Т. В. Журавель, О. Л. Кулаковська та ін.] : Київ ; Калита, 2017. 98 с.
- Bravo-Baumann H. Capitalisation of experiences on the contribution of livestock projects to gender issues: Working Document. Bern, Swiss Agency for Development and Cooperation, 2000.
- Дахова І. І. Обмеження реалізації прав і свобод людини: конституційне регулювання та практика Європейського Суду з прав людини. *Форум Права*. 2018. № 4. С. 17–25. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1467599>.
- Дрішлюк А. І. Норми моралі в системі джерел цивільного права України. *Приватне право і підприємництво*. 2014. Вип. 13. С. 35–38.
- FAO. Gender: the key to sustainability and food security. SD Dimensions, May 1997. URL: <http://www.fao.org/home/ru>.
- Федорець А., Чернега Є. Не хочу думати про це. Як переживати травматичні події. *The village*. 2020. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/simple-words/296975-ne-hochu-dumati-pro-tse-yak-perezhivati-travmatichni-podiyi>.
- Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : міжнар. док. від 11 трав. 2011 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mu11251?an=2>.
- Козырев М. С. Историческое развитие идеологии. *Вестник Костромского государственного университета*. 2014. № 20 (1). С. 122–126.
- Марущак О. А. Щодо сучасного розуміння та значення ідеології. *Форум права*. 2020. № 2. С. 92–101. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3883817>.
- Михайличенко В. Ю. Понятие о травматизме. Травматический шок. Синдром длительного сдавливания : лекция. URL: <http://ma.cfuv.ru/docs/203662/lecture5.pdf>.
- Насильство щодо жінок залишатиметься поширеним явищем, якщо боротьба з ним не стане для правоохоронних органів України пріоритетом. *EUAM.Ukraine*. 2017. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/violence-against-women-will-remain-widespread-if-ukrainian-law-enforcement-bodies-do-not-make-it-a-priority/>.
- OON: одна з трьох жінок зазнає фізичного, сексуального насильства. *Радіо Свобода*. 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-oon-nasyilstvo-proty-zhinok/30291028.html>.
- Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Ужгород : РІК-У, 2018. 440 с
- Sex and gender: What is the difference? *Medical News Today*. 2018. URL: <https://www.medicalnewstoday.com/articles/232363>.
- Як спілкуватися з людьми, які мають травматичний досвід. 2020. URL: <https://suprun.doctor/zdorovya/yak-spilkuvatysya-z-lyudmi-yaki-mayut-travmatichnij-dosvid.html?&page=1061>.
- Закликаємо ратифікувати Стамбульську конвенцію (Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами). *Gender culture center*. 2020. URL: <https://www.genderculturecentre.org/zaklykaiemo-ratifikuвати-stambulsk/>.
- Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
- Зінсу О. Соціальні та юридично-психологічні аспекти домашнього насильства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 79–87. doi: <https://orcid.org/0000-0003-3801-6203>.

Стаття надійшла до редколегії 03.09.2020

Slovska I. – Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of Constitutional Law and Branch Disciplines of the National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9587-2300>

Post-Traumatic Syndrome of Women Subjected to Violence

*The article is devoted to the analysis of the situation with gender equality in Ukraine. The causes of gender-based violence are investigated, and ways to overcome such a negative phenomenon are proposed. The term «post-traumatic syndrome», the possibility of minimizing its consequences are described. It is emphasized that violence against women has a number of complex causes, and the current crisis in the country, the silencing of the dilemma in society, the prevalence of gender stereotypes and the lack of awareness of women's rights only exacerbate the situation. The problem of violence at the international level is recognized not only as a component of the problem of preventing violence against women, but also as a violation of women's and human rights in general. Ukraine as a state can provide adequate legal protection to women victims, as there are all legal grounds for this. The **purpose** of the article is to find out the features of the post-traumatic syndrome of women who have experienced violence. Objectives: to describe the concept of post-traumatic syndrome; to understand the trends of violence against women in Ukrainian society; to find out possible ways to overcome or minimize negative phenomena. The research **methodology** is epistemological and ontological approaches to the subject of analysis. The **scientific novelty** manuscript is that: 1) the doctrine of women's rights in modern society and the state received further scientific development; 2) the theoretical material on the issues of gender equality and gender violence was improved; 3) focus on the analysis of the effectiveness of public authorities, including law enforcement agencies in this area was made; 4) the need to form a new ideology of gender equality is emphasized. **Conclusions.** Training and educational activities are needed in order to implement in practice the principles of gender and protection of feminist rights and freedoms declared by law.*

Keywords: women's rights; ideology; post-traumatic syndrome; state bodies; gender equality; violence.